

Izvor: web

Tekst: ANA TENŽERA

Subota, 15. srpnja 2023.

SLUČAJ FILIP ZAVADLAV: TKO JE KRIV?

Filip Zavadlav s 13 je godina (2008.) ušao u prostorije splitske policije zajedno s tri godine mlađim bratom. Svjedoci kažu kako nije hodao nego doslovce uletio u prostorije tražeći spas. Došli su uplakani i policajcima rekli da ih je mater isprebijala. „Braća su bila u strahu i ne možete pojmiti koliko nam ih je bilo žao“, govorili su svjedoci tog događaja.

Inače, u obitelji Zavadlav je evidentirano više od deset zlostavljanja na štetu djece i pravo je čudo da splitski Centar za socijalnu skrb nikada nije tu djecu izuzeo iz njihove primarne obitelji, dao ih u dom ili na posvojenje, nego ih je ostavljao s onima koji su ih zlostavljali.

Na ročištu u veljači 2021. na Županijskom sudu u Splitu, tada već trostruki ubojica Filip Zavadlav je naglasio: „Meni je žao što živimo u društvu u kojem se događaju ovakve stvari. Želim da svi, na civilnoj i institucionalnoj razini, izvuku pouke kako se ovakve stvari više ne bi događale. Čuo sam od više osoba da su bile maltretirane i fizički napadane od ove trojice stradalih te da su oni bili na glasu kao neprilagođene osobe i nasilnici“, rekao je mladić koji je ubojstvima zaprepastio regiju.

Na prvom je ročištu tvrdio da nije kriv i tražio je oslobođanje od optužbe. „I da me se nominira za Nobelovu nagradu za mir“, dobio je mladi ubojica. Podsjetimo na trostruko ubojstvo koje je počinio 11. siječnja 2020. godine: iz automatske puške ubio je Marina Bobana (24), Juricu Tortaka (38) i Marina Ožića Paića (25), koji su u kasno popodne naslonjeni na dva motora, ne sluteći da im se sprema salva metaka iz Filipovog kalašnjikova, uživali i pričali.

Na ponovljenom suđenju, nijedna strana nije bila zadovoljna presudom. Tadašnji Filipov odvjetnik, Branko Šerić, tvrdio je kako nema motiva za monstruozi čin, a tužitelj Žarko Štrbac zatražio je maksimalnu kaznu od 50 godina zatvora. Tri su godine prošle od okrutnog trostrukog ubojstva u Splitu, počinjenog iz osvete prema ljudima iz narkomanskog kruga koji su iznuđivali, prijetili i fizički napadali njega i njegovu brata: mecima je riješio dugove za drogu koju su prodavali njegovom bratu Stanislavu, na koje su obračunavali astronomske kamate.

Tijekom tog krvavog pohoda dva su muškarca umrla na licu mjesta, a treći je preminuo nešto kasnije u bolnici. Zavadlav je iz automatske puške u

spomenuti trojac sasuo 37 metaka te je sutkinja kasnije to trostruko ubojstvo ocijenila kao jedan od brutalnijih zločina. Nakon što se riješio kamatarata i dilerata, Filip je sakrio automatsku pušku kojom je pucao, presvukao se i otišao u kafić koji se nalazi u blizini Policijske uprave splitsko-dalmatinske. Tu je i uhićen.

ČETIRI ODVJETNIKA I MIŠLJENJE

Prije početka suđenja Zavadlav je podvrgnut psihijatrijskom vještačenju te je tim liječnika iz Klinike za psihijatriju Vrapče procijenio da nije bio neubrojiv tijekom ubilačkog pohoda tog popodneva, već smanjeno ubrojiv.

„Krvavi događaj, istaknuli su tužitelji, bio je pomno planiran, a sve je započelo u rujnu 2019. godine, kada je Zavadlav nabavio kalašnjikov, a onda u društvu prijatelja izvan grada pucao u bačvu. Sve je snimao mobitelom, kojim je zabilježio i bogat arsenal streljiva, kao i svoju strast prema oružju, s kojim je često pozirao“, zaključili su vještaci. Okrivljeni je rekao kako se ne osjeća krivim za tri teška ubojstva, a na početku ponovljenog suđenja na sudu u Splitu rekao je kako će svoju obranu dati na kraju postupka.

Na suđenju je svjedočio i socijalni radnik Zlatko Lovrić, koji je tijekom godina vodio brigu o obitelji Zavadlav. Na sudu je rekao kako je znao za kalašnjikov jer mu je Filip pokazao fotografiju, ali ne i da je to njegovo oružje. „Rekao sam da mu to ne treba, na što mi je on rekao da se ne brinem i da je to šala, da je samo htio impresionirati djevojku iz Beograda“, izjavio je Lovrić. „Slike je vrteo na mobitelu, bila je i jedna na kojoj drži pištolj, mislim da je snimljena na brodu“, dodao je Lovrić.

Spomenuta Beograđanka ga je navodno napustila na dan kad se obračunao s cijelim svijetom, a neki kažu da se to dogodilo nešto ranije. I cirkus je počeo. Zavadlav se sutkinji obraćao na talijanskom jeziku dok je toliko nije iznervirao, da mu je odgovorila: „Non sono una signora, sono il giudice in questa stanza, sì“ (nisam vam ja gospođa, ja sam sutkinja u ovoj prostoriji, da) i prekinula ročište do idućeg dana. Filip je drugi dan govorio hrvatski kao da upravo dolazi s kavice s Matošem i rekao „da su se momci malo zabunili jer on ne zna ni jednu riječ talijanskog jezika“. Sutkinja Višnja Strinić mu je objasnila da su „momci“ ustvari vještaci iz Klinike za psihijatriju Vrapče, a njihova kolegica dr.med. Sanja Hrastić za Filipa je rekla: „U sudnici često imamo optuženike raznih dijagnoza poremećaja ličnosti, a nekima je sudnica poprište za vlastitu prezentaciju, pa u tu svrhu nastoje imati upečatljiv vanjski izgled ili na neki drugi način privući pažnju i raditi „show“ na raspravi. Najčešće se radi o osobama s narcističkim poremećajem ličnosti, kojima godi pažnja, obožavaju biti u centru pozornosti.“

„Momci“ su, kao i dr.med. Hrastić, Filipa drugi dan proglasili sposobnim za nastavak suđenja, a njegovo ponašanje dan prije tj. davanje obrane na talijanskom jeziku, okarakterizirali su kao „obrambeni mehanizam kojim želi doći u centar pažnje“. Filip je, inače, prije samog krvavog pohoda nekoliko puta najavljivao da će se obračunati s dilerima čim dođe kući s broda.

Posebno je zanimljivo što je Zavadlav do sada izmijenio četiri odvjetnika, što u sudskoj praksi baš i nije čest slučaj. Nakon što je zagrebački odvjetnik Branko Šerić početkom prosinca otkazao punomoć za zastupanje Zavadlava, sud je za braniteljicu izabrao odvjetnicu Ivanu Šamiju, ali je ona zatražila razrješenje jer u jednom drugom slučaju brani Jerka Malvasiju, koji je trebao biti četvrta žrtva Filipova pohoda.

Nakon toga dodijeljen mu je odvjetnik Darko Stanić, koji je ubrzo obavijestio Županijski sud da ne može braniti Zavadlava zbog razlika u koncepciji obrane, a sada je na redu vjerojatni otpust Filipovog posljednjeg odvjetnika, Tadiše Miloševića.

Jedan od naših najpoznatijih odvjetnika, Veljko Miljević, kaže da je riječ o izuzetno kompliciranoj obrani. „Prema većini dokaza, ocjene za Zavadlava bile su vrlo povoljne. On je ocjenjivan kao izuzetno pristojan mladić, radio je za tu obitelj, a očito je u velikom dijelu ona bila disfunkcionalna što je utjecalo na njegovog brata. Filip je očito dobio saznanja da se Stanislavu može nešto dogoditi. Napustio je posao na brodu koji mu je odlično išao, a uz kojeg se i obrazovao i momak je bio prisiljen da se s cjelokupnom situacijom suoči i

pokuša je riješiti jer drugi izlaz nije vidio. Nažalost, odluka je bila pogrešna", kaže Miljević.

„On nije odlučio preko noći uzeti oružje u ruke i onako im presuditi kako bi zaštitio svoju obitelj. Prema Kaznenom zakonu i psihički poremećaj može prouzročiti stanje nebrojivosti ili smanjene ubrojivosti, što je daleko češće. Ja sam uvjeren da je ubrojivost Filipa Zavadlava bila narušena. U kojoj mjeri, to mogu reći samo psihijatrijski vještaci koji su proučili predmet koji su plus tome imali mogućnost razgovarati s počiniteljem i ustvrditi ono što se u neposrednom kontaktu može ustvrditi. Nitko ne može biti kriv ako je neubrojiv. Prema tome, Zavadlavu je, po mom mišljenju, sasvim sigurno bila narušena ubrojivost. U kojem stupnju, vrlo mi je teško suditi, ali prema onom što je u medijima izlazilo, meni se čini da je tu ubrojivost već bitno bila narušena, ako čak nije išlo do stupnja nebrojivosti", objašnjava poznati odvjetnik.

I tu se pitamo: zašto obitelji Zavadlav nitko nije pomogao nego su svi samo okretali glave? Što su radile institucije? Imao je socijalnog radnika koji je očito smatrao da su alkoholičarka i narkomanka majka Etel, nezaposleni otac Ante te mlađa braća Stanislav i Anton, koji su upali u narkomanske vode, a policija im je svakih desetak dana dolazila u kontrolu zbog obiteljskog nasilja, dobra obitelj za odrastanje.

Majka Etel je završila u zatvoru zbog fizičkog zlostavljanja sinova kada je Filipu bilo samo 14 godina. Etel je uvidjela da Filipa može iskoristavati. S majkom je polovicom ožujka 2014. godine u noćnim satima provalio u Kršćansku proročansku crkvu „Maranatha“ u Paraćevoj ulici. Nakon što je metalnom polugom razbio staklo, ušli su i uzeli 1.100 kuna, dvije digitalne kamere i diktafon. Par dana kasnije, po noći su došli do Evanđeoske Pentekostne crkve „Radosna vijest“ u Ulici kneza Mislava. Dok je majka čuvala stražu, Filip je bušilicom pokušao otvoriti vrata crkve, ali ih je čula domarka pa su pobjegli i nisu ništa odnijeli. Tijekom suđenja su sve priznali.

„Ovisnica sam o drogi od 1983. godine, ali sam prvo uzimala marihuanu, a tek zadnje tri godine heroin“, izjavila je majka. Filip je na sudu opisao svoju obiteljsku situaciju.

„Tada sam još bio učenik i to vrlo dobar. Majka mi je takva-kakva je, otac nezaposlen, oba brata su mi bila učenici. Jedan je živio s nama, a drugi u domu. Situacija nam je bila teška i bilo je troškova koje sam morao podmiriti. Nikada nisam uzimao opijate“, izjavio je.

Zbog majke Etel koja ga je nakon godina mlaćenja uzela za svog partnera u krađi, završio je na Općinskom sudu u Splitu gdje su se vodila dva kaznena postupka u kojima je osuđen kao ubrojiva osoba. Uvjetnu kaznu od tri mjeseca zatvora uz rok kušnje od godine dana, dobio je 2014. godine zbog preprodaje bicikla za kojeg je znao da je ukraden. Sljedeće godine osuđen je zbog spomenutih krađa, za što je dobio godinu dana uvjetnog zatvora, uz rok kušnje od dvije godine.

Osim što je tukla sina i tjerala ga da s njom krade, Filip joj je služio i kao „teklíč“ od njegove osme godine života, kada joj je trebala nova doza heroina.

„To je kod Filipa bio proces. Je li se kod njega razvila prava psihička bolest uzrokovana *triggerima* užasnog okoliša?“ pita se Veljko Miljević.

Izvor: web

MAJKA MONSTRUM

Majka se čula s Filipom nekoliko sati prije trostrukog ubojstva kada ju je kroz suze molio da dođe što prije kući, oslanjajući se još uvijek na nju. Na majku monstruma. Ni otac se tog kobnog dana nije baš iskazao. Filip je bio strašno nervozan i tog je dana htio otići u bolnicu na hitni psihijatrijski prijem. Spominjao je suicid, bacanje pod vlak i slično, ali ne i ovakav užasan ishod. Tako barem njegov otac tvrdi. No, otac ga je spriječio u odlasku u bolnicu jer je smatrao da se poslije toga neće moći nigdje zaposliti. Razlog teške rastrojenosti kod Zavadlava ležao je vjerojatno u tome što je htio zaštititi mlađeg brata Stanislava od dilera koji su mu prodavali drogu, često „na dug“ s visokim kamatama i uz batine. Tražio je izlaz iz te „uklete kuće“.

Majka ni sad ne prestaje s maltretiranjem bližnjih. Ali ne maltretira više najstarijeg sina, iz kojeg je polako isisavala život, nego jedinu preostalu osobu u kući, a to je njezin suprug Ante.

Osuđena je 2022. za obiteljsko nasilje jer mu je prijetila. „Sve će ovo gorjeti!“ vikala je. Zapalila je jednu od drvenih maski iz stana, tvrdeći da se Ante bavi vradžbinama i da su te maske uzrok nesreće u obitelji. Bila je i nasilna prema suprugu i agresivno ga vrijeđala: „Kurvin sin, od kurve matere, ovo ti je upozorenje, drugi put ćeš ti kompletno gorjeti, sve će ovo gorjeti, pseto, psihopatu!“ Osuđena je na Prekršajnom sudu u Splitu kaznom od dvije tisuće kuna zbog obiteljskog nasilja.

Etel nije stala ni s gaženjem svojih sinova. Tako je 2019. na splitskom Županijskom sudu dala iskaz u postupku koji se vodi protiv njezina drugog sina, Antona (22), kojeg je prijavila za prijetnje smrću. U tom postupku, mladiću je bio određen istražni zatvor u kojem je bio tri mjeseca, od 17. ožujka do 17. lipnja 2019. godine. Prije četiri godine je Općinsko državno odvjetništvo Split podiglo optužnicu u kojoj ga terete da je 15. ožujka u stanu uzeo majčina psa i htio ga izvesti u šetnju, a kad mu je ona to zabranila, zaprijetio joj je da će je zaklati na spavanju. Zbog toga ga je prijavila, no suđenje je odgađano nekoliko puta jer se ni za njega kao okrivljenog, ni za majku kao oštećenu nije mogao realizirati dovedbeni nalog, a na sudu se nisu pojavljivali. Mama Etel je u prvom iskazu policiji spomenula i Filipa. „Imam i Filipa, starog 24 godine, koji ne živi s nama, unajmio je stan, ali ne znam gdje. S njim gotovo da nemam kontakta jer je, nažalost, i on psihopat“, kazala je Etel o svojem sinu koji je tada već bio potpuno rastrojen, u želji da spasi mlađeg brata.

BRAT ŽELI ZARADITI NA PRIČI

I brat Stanislav ima svoju priču. „Može vaše brojeve pa ćete neke ponude dobiti“, rekao je Stanislav Zavadlav (26) novinarima nakon što su ga dočekali ispred suda, tražeći izjave nakon ponovljenog ročišta njegovom bratu. Tek nakon što je dobio kontakt jedne novinarkе, obratio se medijima. „Kao prvo, za vas medije ovo je interesantan slučaj iz ovih ili onih razloga. Snima se i neki dokumentarac, a sad se šuška da će cura snimati još jedan film o tom slučaju koji je zapravo tragedija. Mnogi hoće steći popularnost, hoće skupljati lajkove, preglede ili steći novčanu korist od jednoga slučaja koji je ukupno tragedija“, rekao je Stanislav.

„Ja bih sada koliko god treba u zatvoru boravio samo da je moj brat na brodu gdje je trebao biti. Tada je 15. siječnja bio zakazan ukrcaj“, nastavio je Stanislav te otkrio kako mu je uskraćen telefonski razgovor s bratom, ali i odbijen posjet jer je trebao biti svjedok. Na pitanje kakvog je karaktera njegov brat Filip, odgovorio je da se to ne može reći u svega nekoliko rečenica. „Trebalo bi puno više od par rečenica za opisati ga. Mislim da sam vam dovoljno sad rekao, a o nekim ponudama i tako dalje... Imam kontakt“, zaključio je Stanislav kako se može obogatiti na sudbini starijeg brata.

Brat je, dakle, tražio brojeve telefona kao da priprema aukciju kako bi za najveću ponuđenu svotu ispričao priču o nesretnoj obitelji i dobro zaradio jer suđenje prati cijela Hrvatska. Ni za što se nije smatrao krivim, što je i izjavio na ponovljenom ročištu, a i on i otac Ante su kao bliski članovi obitelji optuženog, iskoristili zakonsku blagodat nesvjedočenja. Kada je izlazio iz sudnice kimnuo je glavom bratu Filipu, a on mu je samo mahnuo.

„Nitko od nas nije bio tu kad smo mu bili najpotrebniji; ni socijalni radnici, ni učitelji, ni policija, nitko mu nije pomogao. Šest dana je kao dječak bio gladan jer ga je majka ostavila bez hrane. On je imao šest godina, brat mu Stanislav pet, a Anton tek tri godine. Nije to bilo ni ratno vrijeme niti su bili izbjeglice; to je bilo 2001. godine! Oni su bili naši sugrađani koje je sustav zaboravio. Pa zašto onda imamo državu, policiju, institucije ako ne rade svoj posao, ako ne štite djecu?“ kazale su ogorčeno tri mlade žene iz Filipova susjedstva.

DRUŠTVO REAGIRA TEK NAKON ZLOČINA

Na drugom danu suđenja najpotresniji iskaz dao je ekonomist Damir Šolić (63), inače prvi susjed Filipa Zavadlava.

„Moju i Filipovu obitelj dijeli samo balkon, dakle, mi smo prvi susjedi u zgradi. Dva dana prije nego je pobio te ljude, Filipa sam susreo u totalno rastrojenom stanju. I dan danas žalim što ga tada nisam odveo na psihijatriju da mu se pruži liječnička pomoć nego sam ga pozvao kod sebe na ručak na kojemu je zajedno s mojim ukućanima bio oko pet sati. Da sam ga odveo tog četvrtka, 9. siječnja, možda do te krvave subote, dva dana poslije u Varoši, nikad ne bi ni došlo. Filip mi se na ručku žalio da je prekinuo s djevojkom iz Beograda, a nije prihvaćao moje riječi utjehe da će doći druga i da se samo smiri i nastavi živjeti. Istina, govorio mi je o svojim problemima, da su mu neki nepoznati ljudi stavili nož pod grlo tih dana i da nije spavao deset noći zaredom te da je smršavio dvanaest kila. Rekao je ipak da je dobro, premda je pio četiri-pet vrsta tableta. Nije mi to trebao ni govoriti jer sam to njegovo stanje i sam vidio, ali nisam mogao pomisliti da će napraviti ovo što je napravio“, ispričao je svjedok koji je često pomagao obitelji Zavadlav.

„U toj je obitelji bilo stalnih svađa, često je dolazila policija, a problemi su više bili prisutni među roditeljima nego među samom djecom. Filip je bio „jastuk“ u toj obitelji, on je mirio zaraćene strane. O Stanislavovim problemima mi te prigode za ručkom nije pričao niti je govorio o ikakvom dugu kojeg navodno Stanislav ima prema dilerima. Ja sam susreo dva puta dvojicu momaka, jedan je bio visok preko dva metra, a drugi niži, koji su došli kod Filipova oca Ante utjerivati neki dug, ali nisu uspjeli. Nitko od ubijenih nisu bili ti koji su dolazili do Zavadlavovih“, rekao je Šolić suznim glasom.

Glede Filipove obiteljske situacije, s njim se slaže i poznati odvjetnik Branko Šerić.

„Ovo je suđenje Filipu Zavadlavu koji nije imao nimalo prilike u životu. Odgajao je u obitelji narkomana. Braća su imala i još uvijek imaju problema s drogom. Nakon što je završio pomorsku školu i počeo navigirati, da je zaboravio na braću, oca i majku, da je bio distanciran, danas bi bio socijaliziran, uravnotežen mladić. Možda bi imao neku normalnu djevojku ili bi se možda navigirajući skrasio u nekom drugom kutku svijeta“, rekao je.

OKIDAČI, UZROCI I VJEŠTAČENJE

Zavadlav nije jedini primjer odrastanja u tako surovj obitelji, no on je počinio masakr, a netko drugi bi postupio drugačije. Hoće li ga na kraju proglasiti duševnim bolesnikom ili hladnokrvnim egzekutorom?

U velikom uzorku gledano, samo 5% počinitelja kaznenih djela su duševni bolesnici, osobito s narcističkim obilježjima, prenaplašeno egocentrični, koji stalno priželjkuju priznanja. Izrazito su lako povredljivi, manipulativni i neempatični, sa stalnom potrebom za pažnjom i divljenjem. Kad takvu pažnju prestanu dobivati od najbližih, nastaju narcističke povrede, optuživanja, a moguća je i agresija.

Kako uopće, znajući sve što je zločinu prethodilo, u slučaju Zavadlav donijeti pravilnu presudu? Ogroman broj ljudi mu plješće, žale ga i razumiju. Mogu li okolišni faktori (disfunkcionalna obitelj, zlostavljanje) biti olakotni ili će mu biti izrečena najstroža kazna? Je li bio ubrojav ili nije? Gledaju li se i uzroci i okidači?

Kako bilo, presudi mora prethoditi detaljno forenzično vještačenje. Pogledajmo kako se ono obavlja.

Tijekom psihijatrijskog vještačenja i procjene psihičkog stanja počinitelja kaznenog djela, vještak - psihijatar/forenzični psihijatar, dužan je pridržavati se naloga i odgovoriti na pitanja koje mu postavlja ODO, ŽDO ili sud.

U tu je svrhu dužan dobro proučiti sudski spis, proučiti svu dostupnu medicinsku dokumentaciju okrivljenika (ukoliko ona postoji), učiniti dijagnostičku obradu (somatsku i psihodijagnostičku u suradnji s psihijatom), te obaviti razgovor s okrivljenikom ili više njih u svrhu vlastite procjene i postavljanja dijagnoze.

Nakon toga, vještak pokušava rekonstruirati psihičko stanje okrivljenika *tempore criminis*, te dati ocjenu radi li se o osobi koja je u trenutku počinjenja kaznenog djela mogla shvatiti svoje postupanje i upravljati svojom voljom ili su te mogućnosti bile reducirane i u kojem opsegu.

Također, procjenjuje i daljnju opasnost po okolinu i predlaže daljnje postupanje (prisilni smještaj na psihijatrijski odjel ili mjeru sigurnosti liječenja koja se izdržava uz penalnu sankciju). Budući da je u RH na snazi nekazneni tj. građanski model tretmana neubrojivih osoba (a to su osobe koje zbog duševnih smetnji nisu mogle shvatiti vlastito postupanje i upravljati svojom voljom) i koje su procijenjene kao opasne po okolinu, one se neće penalno sankcionirati već će biti smještene na forenzično psihijatrijskom odjelu u psihijatrijskoj ustanovi, sukladno Zakonu o zaštiti osoba s duševnim smetnjama.

Uz ubrojavost, vještak ocjenjuje i raspravnu sposobnost koja podrazumijeva sposobnost optuženika da shvati što mu se stavlja na teret u sudskom postupku, sposobnost shvaćanja sudskih radnji, praćenja tijeka rasprave te sposobnost davanja obrane, u dogovoru s braniteljem. Maksimalna dužina liječenja korelira s maksimalnom kaznom zatvora zapriječenom za kazneno djelo.

Kakav će u ovom slučaju biti epilog?

Novinarski projekt Sociopati i psihopati: Agresija utisnuta u mozgu ili vanjski faktori?;

Tekst je objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije, iz Programa poticanja novinarske izvrsnosti.

Psiha.hr

○
NAMA

KONTAKT

PRIVATNOST

UVJETI

